

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківської державної
академії дизайну і мистецтв
проф. Олександр СОБОЛЄВ
_____ червня _____ 2026__ р.

ВИСНОВОК

**ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
СОКОЛЮК ОКСАНИ**

«Художнє життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. : загальнонаціональні та регіональні особливості».– Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» – Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, 2026.

Дисертація СОКОЛЮК Оксани «Художнє життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. : загальнонаціональні та регіональні особливості» виконана на кафедрі методологій кроскультурних практик Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Тема дисертації затверджена вченою радою ХДАДМ протокол № 25 від 30.12.2022 року, скориговано № 21 від 03.04.2026 року.

У попередній експертизі дисертації беруть участь двоє рецензентів: ШУЛКА В'ячеслав Вікторович – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв; КОТЛЯР Євген Олександрович – кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри монументального живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв (дистанційно).

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження СОКОЛЮК Оксани, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації, яку проведено на кафедрі методологій кроскультурних практик 22 травня 2026 р., визначено наступне:

1.Актуальність теми дисертації. Сьогоднішня спрямованість Української держави на європейський вектор розвитку супроводжується зростанням зацікавленості своїм історичним минулим, своєрідністю культурної спадщини. В такому ракурсі серед різних українських мистецьких центрів викликає науковий інтерес Сумщина з її непересічним художнім життям протягом XVIII – першої чверті XXI ст. в контексті прояву загальнонаціональних і регіональних особливостей на різних історичних етапах, включаючи сьогодення, коли відбуваються карколомні суспільно-політичні потрясіння під час російської агресії проти суверенної Української держави і боротьби українського народу за свою свободу і незалежність.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційне дослідження є частиною планової науково-дослідної роботи Харківської державної академії дизайну і мистецтв по підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації та виконувалась в межах наукової теми «Історико-теоретичні аспекти українського мистецтвознавства доби постмодернізму: універсальне й специфічне» (протокол № 12 від 22.02.2022).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів полягає в тому, що всі викладені в роботі матеріали та зроблені висновки є результатом одноосібного дослідження авторки. У виконаній у співавторстві з доктором мистецтвознавства, професором, академіком НАМУ Л.Д. Соколюк статті «Охтирський Покровський собор : між минулим і майбутнім» науковий внесок здобувачки полягає в тому, що нею було зроблено аналіз розвитку іконостасного мистецтва та іконопису на Сумщині за доби козацького бароко, проаналізовано сакральне мистецтво Сумського регіону доби модерну в Україні, а також здійснено спробу провести аналіз реконструкції Охтирського Покровського собору силами громади, що не відповідає його автентичному вигляду часів, коли його було зведено та оформлено.

4. Новизна основних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше систематизовані та проаналізовані фахові літературні та візуальні джерела за заявленою проблематикою та з'ясовано методологічний інструментарій дослідження; розкрито специфіку розвитку сакрального мистецтва на Сумщині протягом доби українського козацького бароко, українського модерну, а також показано його сучасний стан та доведена необхідність проведення відповідних заходів по збереженню мистецько-культурної спадщини даного регіону; виявлено вплив народного мистецтва Сумського регіону на формування творчості його видатних представників доби модерну, котрі вимушені були стати емігрантами за радянських часів та проаналізовано їхню творчу діяльність періоду перебування поза межами України; проведено аналіз стильових змін та еволюції техніко-технологічних засобів у художній творчості майстрів Сумщини протягом XVIII – першої чверті XXI ст. на різних етапах національно-визвольного руху в Україні і введено до наукового обігу їхні маловідомі та невідомі твори; проаналізовано музейно-виставкову діяльність музейних закладів Сумщини та застосовувані ними форми роботи, особливо в період воєнного стану в Україні у зв'язку з російською агресією з 24 лютого 2022 року й виявлено специфіку запроваджуваних заходів; розкрито особливості інституалізаційних процесів (розвиток мистецької освіти та формування мистецьких об'єднань) як важливої частини художнього життя Сумщини XX ст. і з'ясовані сучасні тенденції подальшого розвитку; зроблено альбом ілюстрацій для узагальнення поданого матеріалу щодо загальнонаціональних та регіональних особливостей художнього життя на Сумщині протягом XVIII – першої чверті XXI ст.

5. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Наукові результати та запропоновані авторкою висновки спираються на її самостійні дослідження. Авторка проаналізувала значний теоретичний та практичний

доробок мистецтвознавців з порушеної проблеми, значний обсяг творів з Національного художнього музею в Києві Сумського обласного художнього музею, ім. Н. Онацького, Лебединського міського художнього музею ім. Б.К. Руднева та низки краєзнавчих музеїв Сумщини, з приватних колекцій та тих, що знаходяться у вільному доступі в мережі інтернет-ресурсів Крім того, дисертантка опрацювала кілька груп наукових публікацій, виявлених нею під час роботи в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського в Києві, Харківській державній науковій бібліотеці ім. В.Г. Короленка тощо, дотичних до теми дослідження, критично оцінюючи ставлення до зазначеної проблеми як вітчизняних, так і західних мистецтвознавців, здійснила аналіз основних мотивів та сюжетів сумських майстрів зазначеного періоду.

Підтвердженням достовірності наукових положень дослідження є додаток у вигляді альбому ілюстрацій та їхнього переліку. Наукові положення дисертації апробовані на 13-ти Всеукраїнських і Міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Текст дисертації та публікації за темою підтверджують достовірність і наукову новизну отриманих результатів. Об'єкт і предмет дисертації та обрана проблематика відповідають паспорту спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

6. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Одержані результати мають теоретичне та практичне значення, бо дисертація являє комплексне наукове дослідження художнього життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. у контексті загальноукраїнських та регіональних особливостей розвитку. Дисертація збагачує українське мистецтвознавство новими фактологічними матеріалами про розвиток художнього життя Сумського регіону вказаного періоду. Положення і висновки дослідження можуть бути використані в освітньому процесі навчальних закладів мистецтва і культури при складанні методичних розробок, навчально-професійних програм, підручників, навчальних посібників, а також в узагальнюючих працях з історії українського мистецтва, при підготовці наукових монографій. Окрім того, результати даного дослідження можуть стати підґрунтям для подальших міждисциплінарних розвідок у суміжних з мистецтвознавством сферах.

7. Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження оприлюднені та апробовані на 13-ти всеукраїнських і міжнародних наукових конференціях, а саме: доповідь «Уродженці Сумщини як творці нового українського мистецтва (перша третина XX ст.)» на IV Міжнародній науковій конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 16 – 17 листопада 2022 р. Київ : НАМУ, 2022. 17 .11.2022.; доповідь «Музейні колекції Сумщини: проблеми збереження національної спадщини» на Міжнародній науковій конференції «Платонівські читання». Київ : НАОМА. 20.11.2022; доповідь «Охтирський Покровський собор на Сумщині» : реконструкція чи реставрація» на міжнародній науковій конференції «Дизайн і мистецтво України у часи національного спротиву». Київ : НАМУ. 15.03. 2023; доповідь «Українське народне мистецтво як наріжний камінь у творчості Василя Кричевського» на Всеукраїнській науковій конференції «Перші Таранушенківські читання»: 14 – 15 квітня 2023 р. Харків : ХДАДМ, 14.04.2023; доповідь «Художні виставки на Сумщині під час війни» на Міжнародній науковій конференції «Україна та Європа. Культура в глобальних викликах сьогодення». 20 – 23 вересня 2023 р. Київ : НАМУ, 20.IX.2023; доповідь «Українські мистці з роду В.Г. Кричевського в еміграції»

на V Міжнародній науковій конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 15 –16 листопада 2023 р. Київ : НАМУ, 15.XI. 2023; доповідь «Іван Святенко – видатний український мистець без біографії» на Міжнародній науковій конференції «Дизайн ХХІ століття. Українська модель дизайну. Василь Єрмілов». Харків : ХДАДМ. 28.03. 2024; доповідь «Нові матеріали про творчість видатного харківського художника без біографії Івана Святенка (перша третина ХХ ст.)» на II Всеукраїнській наук. конф. «Дизайн і мистецтво України у часи національного спротиву». Київ: НАМУ, 04.04.2024; доповідь «Мистецький фронт Сумщини в умовах воєнного стану» на VI Міжнародній науковій конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 13 – 14 листопада 2024 р. Київ : НАМУ, 13.11.2024; доповідь «Іконопис Сумщини доби козацького бароко : загальнонаціональні та регіональні особливості» на II Міжнародній науковій конференції «Таранушенківські читання». Харків : ХДАДМ. 17.04.2025; доповідь «Мистецька спадщина прифронтової Сумщини в умовах російсько-української війни» на Третій міжнародній конференції Західного регіонального науково-мистецького центру НАМ України «Мистецтво в час війни». Моршин. 10.05.2025; доповідь «Синтез архітектури й живопису в будинку І.Бойка в Харкові (арх. С.Тимощенко)» на шостій щорічній міжнародній науковій конференції «Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах» 30 жовтня 2025 р. Київ : НАМУ, 30.X.2025; доповідь «Сучасні форми музейної роботи на Сумщині під час війни» на VII Міжнародній науковій конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 19 листопада 2025 р. Київ.

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та захищених за темою дисертації. Основні результати дисертації були оприлюднені у наукових фахових виданнях України:

Статті в наукових фахових виданнях України та які включені до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Соколюк Л., Соколюк О. Охтирський Покровський собор : між минулим і майбутнім // XUDPROM. 2023. # XXV (1). С. 69 – 83. DOI 10.33625/hudprom2023.01.068
2. Соколюк О. Творчість живописця Івана Святенка в контексті художнього життя Слобожанщини доби модерну // XUDPROM. 2024. # XXVI (1).. С. 74 – 88. DOI 10.61993/2786-7285.2024.01.06
3. Соколюк О. Мистецький фронт на Сумщині під час російської агресії // Український мистецтвознавчий дискурс. . 2025. # 6. С. 199 – 208. DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2025.6.23>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Соколюк О.В. Уродженці Сумщини як творці нового українського мистецтва (перша третина ХХ ст.) // Тези IV Міжнародної наукової конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 16 – 17 листопада 2022 р. Київ : НАМУ, 2022. С. 139 – 141.
2. Соколюк О. Музейні колекції Сумщини: проблеми збереження національної спадщини // X Платонівські читання: Тези доповідей десятої міжнародної наукової конференції пам'яті академіка Платона Білецького. Київ : :НАОМА, 2022. С. 92 – 93.

3. Соколюк О. Охтирський Покровський собор на Сумщині : реконструкція чи реставрація // Дизайн і мистецтво України у часи національного спротиву : зб. тез доповідей всеукр. наук. конф. (в межах мистецько-наукової акції «Мистецтво молодих – 2023»). . 15 – 16 березня 2023 р. Київ : НАМУ, 2023. С. 44 – 45.
4. Соколюк О. Українське народне мистецтво як наріжний камінь у творчості Василя Кричевського // Перші Таранушенківські читання : Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції 14 – 15 квітня 2023 р. Харків : ХДАДМ, 2023. С. 102 – 103.
5. Соколюк О. В. Художні виставки на Сумщині під час війни // Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Україна та Європа. Культура в глобальних викликах сьогодення». 20 – 23 вересня 2023 р. Київ : НАМУ, 2023. С. 134 – 135.
6. Соколюк О. В. Українські мистці з роду В.Г. Кричевського в еміграції // Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 15 – 16 листопада 2023 р. Київ : НАМУ, 2023. С. 111 – 113.
7. Соколюк О. Іван Святенко – видатний український мистець без біографії // Тези Міжнародної наукової конференції «Дизайн ХХІ століття. Українська модель дизайну. Василь Єрмілов». 28.03. 2024. Харків : ХДАДМ. С. 86 – 87.
8. Соколюк О. В. Нові матеріали про творчість видатного харківського художника без біографії Івана Святенка (перша третина ХХ ст.) // Зб. тез доповідей II Всеукраїнської наук. конф. «Дизайн і мистецтво України у часи національного спротиву». Київ : НАМУ, 04.04.2024. С. 75 – 79.
9. Соколюк О.В. Мистецький фронт Сумщини в умовах воєнного стану // Тези VI Міжнародної наукової конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 13 – 14 листопада 2024 р. Київ : НАМУ, 2024. С. 192 – 196.
10. Соколюк О. І Іконопис Сумщини доби козацького бароко : загальнонаціональні та регіональні особливості // Тези II Міжнародної наукової конференції «Таранушенківські читання». Харків : ХДАДМ 17.04.2025. С. 118 – 119.
11. Соколюк О. Мистецька спадщина прифронтової Сумщини в умовах російсько-української війни // Тези доповідей Третьої міжнародної конференції Західного регіонального науково-мистецького центру НАМ України «Мистецтво в час війни». Моршин. 10.05.2025
12. Соколюк О.В. Синтез архітектури й живопису в будинку І.Бойка в Харкові (арх. С.Тимощенко) // Тези доповідей шостої щорічної міжнародної наукової конференції «Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах» 30. жовтня 2025 р. Київ : НАМУ, 2025. С. 191 – 195.
13. Соколюк О. Сучасні форми музейної роботи на Сумщині піл час війни // Тези VII Міжнародної наукової конференції «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» 19 – 21 листопада 2025 р. Київ : НАМУ, 2025. С. 267 – 269.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження СОКОЛЮК Оксани «Художнє життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. : загальнонаціональні та регіональні особливості».

2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація СОКОЛЮК Оксани «Художнє життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. : загальнонаціональні та регіональні особливості» повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261, та пункту 11 Порядку присудження ступеня з присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробацій дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію СОКОЛЮК Оксани «Художнє життя Сумщини XVIII – першої чверті XXI ст. : загальнонаціональні та регіональні особливості» за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА

фахового семінару:

КУТАТЕЛАДЗЕ Владислав Вікторович,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
проректор з наукової роботи ХДАДМ

22 травня 2026 року